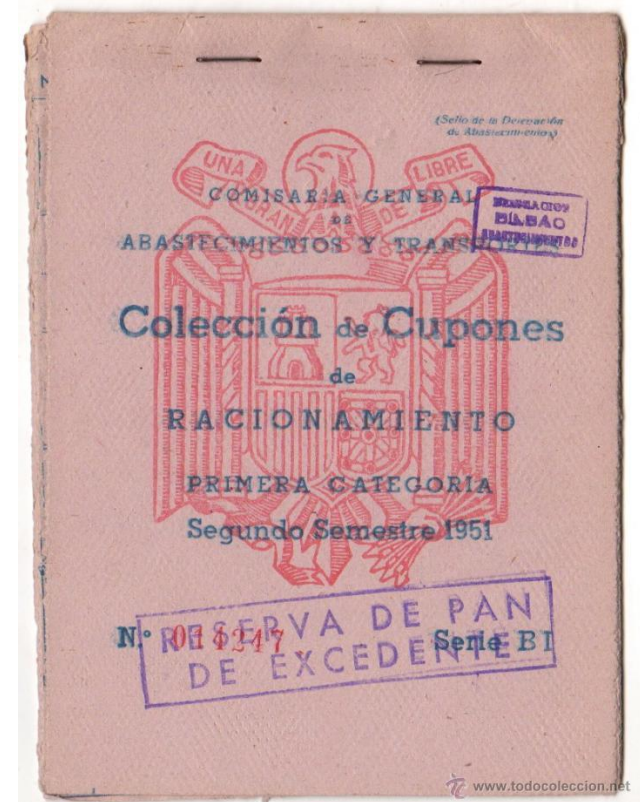

LA DICTADURA FRANQUISTA

PRIMERA PART: ELS ANYS 40 I 50.

CAPÍTOL IV – L'ECONOMIA DE POSTGUERRA: AUTARQUIA, MISÈRIA I RACIONAMENT

L'ECONOMIA DE POSTGUERRA

“Nuestra victoria constituye ..., el triunfo de unos principios económicos en pugna con las viejas teorías liberales ...”.

Francisco Franco

El 5 de juny de 1939 Franco anunciava que la reconstrucció de l'economia nacional s'havia de basar en el concepte de l'autosuficiència econòmica o **AUTARQUIA**.

Moneda de 5 pessetes de 1949.

Concepte econòmic propi dels règims feixistes, que es basa en la reducció al mínim dels intercanvis comercials exteriors i el màxim aprofitament dels recursos propis (idea d'**autosuficiència econòmica**)

Però ... el 1939

- La producció industrial era el 31% inferior a 4 anys abans.
- La producció agrícola, un 22 % inferior al 1936.
- El PIB de 1939 era només el 73 % del que tenia Espanya a l'inici de 1936.

L'ECONOMIA DE POSTGUERRA II

“No es un capricho el sufrimiento de una nación en un punto de su historia; es el castigo espiritual, castigo que Dios impone a una vida torcida, a una historia no limpia ...”.

Discurs de Franco a Jaén, el 18 de març de 1940

Cua per aconseguir menjar durant la postguerra

- Els primers 5 anys del règim es van enregistrar com a mínim **200.000 morts relacionades amb malalties i desnutrició** a Espanya.
- Van morir una mitjana de 25.000 persones a l'any per tuberculosi.
- Només l'any 1941 van morir 53.000 persones per gastroenteritis i gairebé 6.000 per febres i tifus.

LA POBLACIÓ A L'ESPANYA FRANQUISTA

Població a Espanya

1930	23.677.000
1935	24.747.000
1940	26.014.000
1950	28.117.000
1960	30.583.000

Font: M.T. Pérez Picazo i J. Palafox

Població a Catalunya

1930	2.791.000
1936	2.921.000
1940	2.891.000
1950	3.240.000
1960	3.926.000

Font: J. Maluquer

Malgrat la mortalitat extraordinària que va suposar la Guerra Civil, el manteniment d'una natalitat alta va implicar que la població no experimentés una davallada significativa en la dècada dels anys 30 ni posteriorment.

Es calcula una pèrdua entre el **3,5 i 4% de la població** per la guerra.

LA POLÍTICA AUTÀRQUICA

Des del final de la Guerra Civil i fins a l'inici dels anys 50, el règim franquista va practicar una política econòmica basada en la idea d'**AUTARQUIA** (autosuficiència).

ELS MITJANS

Contrareforma agrària
(expulsió de camperols)

Planificació estatal de
l'economia

Creació de grans
empreses públiques
(com l'INI)

Proteccionisme i control
del mercat exterior

ELS RESULTATS

Endarreriment agrícola

Endarreriment
industrial (↓ competitivitat)

Augment de la inflació

Caiguda de la renda

Extensió de la fam i la misèria
durant un llarg període

EL FOMENT DE LAS “INDÚSTRIES ESTRATÈGIQUES”

Priorització governamental en l'impuls de les indústries de béns d'equip

1941 – Creació de l'INI (Instituto Nacional de Industria) per al control estatal dels sector estratègics.

Incentius i subvencions a la producció industrial sense relació a les condicions de mercat ni a la seva rendibilitat.

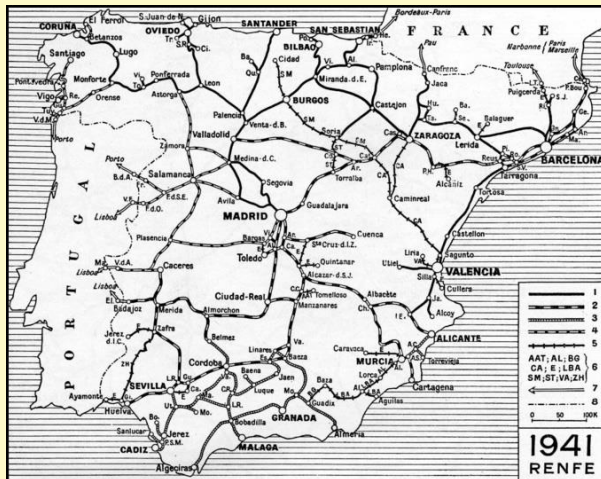
les seves conseqüències ...

Fort efectes inflacionistes i gran dèficit financer (augment de la despesa pública).

Manca absoluta de competitivitat i manteniment de formes obsoletes de producció.

Forta corrupció i tràfic d'influències per aconseguir subvencions i la consideració de “sector estratègic”.

L'INI (INSTITUTO NACIONAL DE INDUSTRIA)

L'Estat franquista va nacionalitzar la xarxa de ferrocarrils espanyols l'any 1941, amb la creació de **RENFE**.

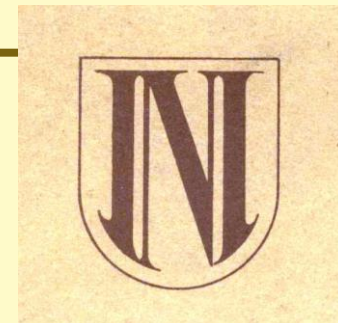
1941 – Creació de l'INI per impulsar la **industrialització** a Espanya, degut a la insuficiència de la inversió privada.

Hòlding estatal dirigit per **Juan A. Suanzes**, amic personal de Franco, entre 1941 i 1961.

Model inspirat en l'italià "IRI".

Gran diversificació empresarial en **sectors estratègics**: **NAVAL** (Bazán, Astilleros de Cádiz), **ENERGÈTIC** (Endesa ...), **SIDERÚRGIA** (Ensidesa...), **TRANSPORTS** (Pegaso, Seat, Enasa ...), **COMUNICACIONS** (Iberia, Aviaco) i també el sector químic, farmacèutic ...

Forta despesa estatal que va provocar un enorme **dèficit públic**, sovint per sobre del rendiment de cada empresa.

ENASA, UNA EMPRESA DE L'INI

ENASA (Empresa Nacional de Autocamiones S.A.) fou una empresa de l'INI amb seu a Barcelona, fundada l'any 1946. La seva marca comercial fou PEGASO (vehicles i camions)

De Isidoro Hernández - self-made, truck owners:
Hermanos Conesa García
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7214152>

*Camión model PEGASO II,
de l'any 1951*

POLÍTICA FISCAL I PRESSUPOSTÀRIA

Les despeses militars van arribar durant aquests primers 10 anys a un 40% del pressupost de l'Estat.

Política fiscal molt favorable a empresaris i propietaris, amb una càrrega impositiva molt més baixa que la republicana

El pressupost d'obres públiques es va reduir a la meitat (malgrat les destruccions de la guerra)

L'anunciada reducció de l'atur amagava grans borses de pobresa i una absoluta manca de polítiques socials

Imatge del camp espanyol als anys 50

EVOLUCIÓ DE LA RENDA NACIONAL I PER HABITANT

Cuadro núm. 13

EVOLUCION DE LA RENTA NACIONAL EN EL PERIODO 1935-1954

AÑOS	RENDA EN MILES DE MILLONES DE PTAS 1953	RENDA "PER CAPITA" EN PESETAS EN 1953	INDICE DE RENTA EN PESETAS DE 1935
1935	199	8.068	100
1940	166	6.445	79
1941	175	6.738	83
1942	183	7.020	87
1943	182	6.901	85
1944	185	6.959	86
1945	153	5.716	71
1946	199	7.379	91
1947	191	7.028	87
1948	184	6.716	83
1949	183	6.645	82
1950	192	6.900	85
1951	226	8.048	99
1952	236	8.363	103
1953	228	8.000	
1954	257	8.943	110

La renda nacional i per habitant anterior a la guerra, referent a l'any 1935, no es va recuperar fins ja entrada la dècada dels anys 50.

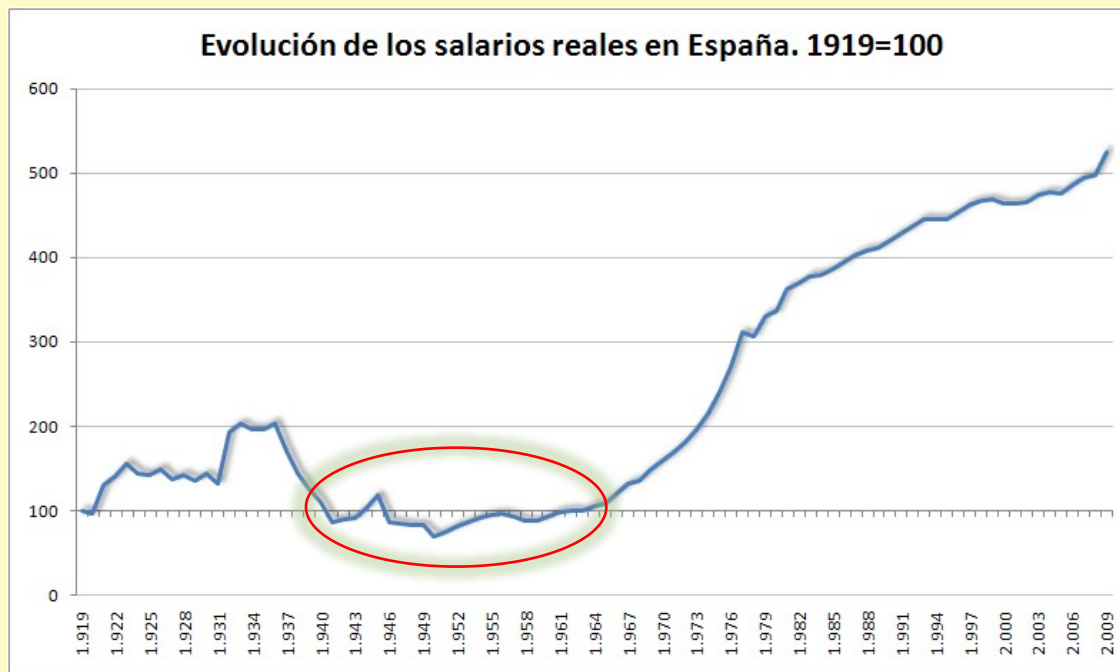
EVOLUCIÓ DELS INTERCANVIS COMERCIALS

Valors de l'any
1935 = 100

ANY	IMPORTACIONS	EXPORTACIONS
1935	100	100
1940	55,1	48,8
1941	45,1	46,8
1942	46,4	43,3
1943	48,1	55,9
1944	41,5	72,7
1945	46,8	68,5
1946	51,8	56,5
1947	63,3	59,4

Els intercanvis comercials van caure després de la Guerra Civil, i ni les importacions ni les exportacions van recuperar els valors anteriors fins a la dècada dels anys 50.

LA POLÍTICA LABORAL

La legislació franquista va posar els treballadors sota l'obediència obligatòria a l'empresari, que va veure així com pràcticament desapareixia la conflictivitat laboral.

Els salaris reals va baixar en termes absoluts, i sobretot relatius, en relació als salaris dels anys anteriors de la guerra.

La mitjana dels salaris espanyols de l'etapa republicana no es va recuperar fins a mitjans de la dècada dels 60. Es va accentuar la diferència salarial entre salaris alts i baixos.

INTERVENCIÓ ESTATAL SOBRE EL SISTEMA PRODUCTIU

Importacions i exportacions requerien una **autorització administrativa** i complexos tràmits de **gestió burocràtica**.

Els diversos sectors i empreses obtenien certificats d'“**essencialitat**” per a la producció nacional, vinculats a **ajuts i subvencions**.

Es va donar una gran **escassetat de reserves d'or i de divises**, imprescindibles per al comerç exterior

Política monetària tendent a un “**canvi artificial**” i sobrevalorat de la pesseta.

les seves conseqüències ...

Encariment artificial del preu dels productes bàsics, i en especial dels combustibles (petroli)

Gran escassetat de béns imprescindibles per a la població i per al proveïment industrial.

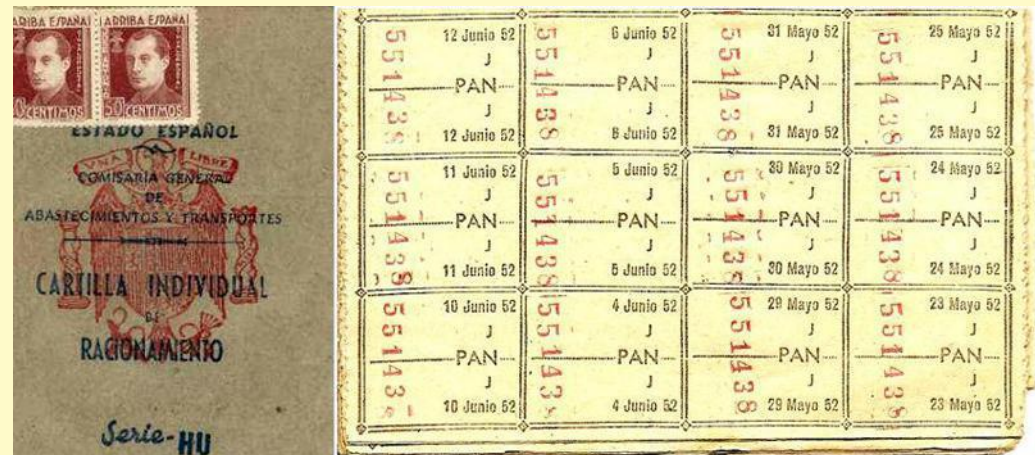
Forta corrupció i tràfic d'influències per aconseguir subvencions i permisos d'exportació i importació.

EL RACIONAMENT I LES “CARTILLES”

- Entre el maig de 1939 i el maig de 1952 es va imposar el **racionament dels productes bàsics i de primera necessitat** a la població. Es van decretar també preus taxats oficials per a determinats productes per sota del preu real (que provocà una caiguda de la producció).
- Existia una “ració” estandarditzada per a cada home adult, i una altra per a dones (80%) i nens (60%), així com “categories” segons oficis i posició social.
- Inicialment es van establir “cartilles” familiars, però a partir de 1943 van ser individuals, per cupons segons el tipus d'aliment.

El racionament es va caracteritzar per la **mala qualitat** dels productes, per la freqüent **escassetat**, i sobretot per una distribució caracteritzada per la **corrupció** i el tràfic d'influències.

EL MERCAT NEGRE I L'ESTRAPERLO

Les autoritats franquistes van liquidar els estalvis de moltes famílies espanyoles amb l'anul·lació de la validesa de la moneda republicana.

La distribució d'aliments al circuit comercial va quedar absolutament controlat per la jerarquia franquista, que va desviar gran part de la producció al **mercat negre**. Es calcula un 40% en el cas del blat, o un 33% en l'oli (font: Carlos Barciela)

Les dificultats de trobar aliments bàsics en el comerç legal va disparar el mercat negre i el **contraban** (estraperlo), on els preus podien multiplicar-se fins per 10 (font: Carme Molinero i Pere Ysàs).